

Viðmerkingar:

Høgni Hoydal svarar Óla Jacobsen:

Svar upp á sakligan fyrispurning

10. februar verður ein beinleiðis fyrispurningur settur til undirritaða í Sosialinum frá Óla Jacobsen (ÓJ), fyrrverandi politikara og núverandi formanni í Fiskimannafelagnum. Sum eg havi gjørt vart við áður, fari eg at royna at svara spurninginum uttan at fara út í brigsella nakran orðadrátt um persónar.

Spurningurin snýr seg um stýrisskipanarlógina, og um tað er ráðiligt at skipa seg sum eitt land við fullveldi, soleiðis sum stýrisskipanin virkar í dag.

Uppgávurnar hjá lögtinginum eftir núverandi stýrisskipan er í tveimum: 1) At lóggeva og 2) At hava eftirlit við, at landsstýrið fylgir samtyktum lögtingslógum og fyrisitir sambært vilja lögtingsins.

ÓJ fylst á eftirlitsarbeiðið hjá lögtinginum og lýsir hetta við einum dømi. Hetta dømið er lagnan hjá so nevnda yrkisráðnum fyri Lønjavningargrunnin, sum skuldi avloysa ta nevnd, sum intil eina lógarbrotying í 1997 stýrdi Lønjavningargrunnin.

ÓJ ger vart við ein spurning, sum fleiri ferðir er komin fram, síðani vit finga núverandi stýrisskipanarlógina í 1994. ÓJ skipanin er bygd á samspæli millum lóggevandi og útinnandi valdið. Ein røtt javnvág tryggjar at lögtingsins vilji verður virður, samstundis sum landsstýrið hevur umsitngarliga ábyrgdina. Er ikki javnvág her, so riggar skipanin ikki til fulnar.

Royndirnar higartil

Í seinastu samgongu - sum Óli Jacobsen var partur av - voru ein orgrynna av dóm-

um um, at lögtingið ikki nýtti tey amboð tað hevði til at tryggja, at landsstýrið úttí valdið í samsvar við lögtingsins vilja. Nærum dagliga í 4 ár vorðu hóttnir og ógvslig orð brúkt á tingins roðarapalli og í fjølmiðlunum um landsstýrið í ávisum málum - ikki minst frá samgongulimum. Vit kunnu til dømis nevna bankamálið, misnógð við lógmann í samband við valhóttanir, ónógðin um Framtaksgrunnin, Fiskavirkning, Fiskasoluna, o.m.a. Hóast hetta vóru sera prinsipiell og týðningarmikil mál, so finga tey ongá avleiðingar yvirhøvur. Hetta var tað skotið undir, at stýrisskipanarlógin var so nýggj, at tingmenn høvdu ikki vant seg við sín nýggja leiklut og at táverandi lógmaður hevði stórar trupuleikar við at fasa sín leiklut sambært stýrisskipanarlógin.

Royndirnar nú

Undir núverandi samgongu hevur higartil lítið verið av tilfllum. Hendan samgongan hevur sett sær fyrri at kunna lögtingið væl og leggja stórra spurningar fram til alment orðaskifti áðrenn endaligar loysnir í lógarformi verða lagðar fyrri lögtingið. Samstundis eru tingmenn farnir at brúka rættin at seta fyrispurningar til landsstýrið rættiliga dúgliga.

Lögtingið sjálvt hevur eftir øllum at døma ikki havt stórar trupuleikar, men Óli Jacobsen fer fram, at lagnan hjá yrkisráðnum fyri Lønjavningargrunnin er orsökkin til, at hann nú sigur seg hava mist alt álít á bæði lögtingi, landsstýri og stýr-

isskipan. Eg skilji, at hetta er eitt rættiliga stórt mál fyrri Óla Jacobsen, men havi júst óvugta niðurstøðu enn hann kemur til. Eftir mínum tykki er hetta eitt dømi um, at stýrisskipanin á hesum øki er farin at rigga.

Tá vinnan hevði útinnandi vald

Í nógv ár var føroyska siðvenjan, at vinnan gjøgnum síni feløg í stórt mál umsatt pening úr landskassanum til sín sjálvs. Formaðurin í Fiskimannafelagnum sat sjálvur fyrri 15 árum síðani í øllum nevndum, sum í veruleikanum umsótu heilt stórar partar av lögtingsfiggarlógini gjøgnum Lønjavningargrunnin. Nevndin fyrri Ráfiskagrunnin ásetti fiskaprisin. Studningsnevndin ásetti studningin, nevndin fyrri Lønjavningargrunnin stýrdi peningastreyminum úr landskassanum til allar studningskipanirnar o.s.fr. Við øðrum orðum ein skipan har peningaliga ábyrgdin og umsitngin einki høvdu við hvørt annað at gera. Tað var tí nærum ógjørligt at staðfesta eina politiska og umsitngarliga ábyrgd av tí partinum av figgarlógini, sum varð nýttur til studning til hoveðsvinnuna - summi ár yvir 20 % av figgarlógini.

Avgerð og ábyrgd mugu fylgjast

Alt hetta er broytt nú. Men sum ein leivd frá teirri tíðini var eitt ynski frá vinufeløgnum um at varðveita eitt ávíst fyrisitingarlígt vald í so nevnda yrkisráðnum hjá Lønjavningargrunninum. Hetta var í fyrstu atlogu gingið á móti í tinginum,

men seinni hevur lögtingið so broytt hesa avgerð.

Eg haldi ikki tað ber til at føra fram, at tingið í hesum máli ikki hevur vítað hvat tað gjørdi, tá tað í seinna umfari tók støðu til yrkisráðið. Við góðari grund má haldast, at tingið góðtekur, at politiska og umsitngarliga ábyrgdin av at umsita studningsskipanina til fiskivinnuna liggur hjá landsstýrismanninum - annars kann lögtingið jú ikki útínna sít eftirlit. Landsstýrismaðurin í fiskivinnumálum hevur sjálvsagt tørv á at fáa ráðgeving frá vinnuni, og tað er einki sum forðar fyrri, at vinnan verður hoyrd í hesum málum.

Full ábyrgd

Spurningurin hjá Óla Jacobsen til mín er, um eg haldi hetta málið við yrkisráðnum vísa... at fólk kann føla seg trygt at fara inn eitt fullveldi... Hendan orðing vísir á eina misskiljing, sum ikki er óvanlig. Føroya fólk fer ikki inn í eitt fullveldi. Fullveldið er ein avgerð um, hvørt vit vilja viðurkenna, at bert vit sjálvi hava ábyrgd av at leggja framtíð Føroya til rættis. Og hetta skal fólk- ið sjálvt gera av.

Um ÓJ spyr meg, um fólk kunnu kenna seg trygg í at taka fulla ábyrgd av sínum landi og samfelag, so er mitt svar avgjørt ja. Alt virkar verri enn so nóg væl í føroyska samfelagnum í dag - heldur ikki okkara stýrisskipan - og stór mál eru at loysa fyrri framtíðina. Spurningurin er bara um vit vilja loysa tey innan greiðar og sjálvstöðugar karmar, ella innan ein karm, sum vit sjálvi ikki hava ræðið á.

Høgni Hoydal, landsstýrismaður svarar aftur fyrispurninginum, sum Óli Jacobsen hevði í Sosialinum

Grunleggjandi fólkaráði

Lögtingið hevur júst samtykt at at seta eina grundlógarnevnd. Hon skal umframt at viðgera grundleggjandi virðir og rættindir hjá føroyskum borgarum eisini endurskoða stýrisskipanina og gera uppskot til eina veruliga føroyska stýrisskipan. Sostatt skal hon júst gera uppskot til at loysa teir spurningar, sum Óli Jacobsen reisir.

Men munurin millum hesa ætlan og okkara núverandi stýrisskipan er, at tað hesaferð ikki bert skulu vera politikarar, sum taka avgerðina. Uppskotið til grundlóg verður lagt fyrri Føroya fólk, sum sostatt sjálvt skal taka avgerð um okkara stýrisskipan. Tað er ongantíð gjørt áður, og ikki fyrrenn tá, kunnu vit tosa um eina veruliga demokratiska skipan.

Nei krevur eisini svar

Tí má ein bara undrast stórliga, tá formaðurin í Føroya

Fiskimannafelag longu nú alment heitir á Føroya fólk um ikki at taka fulla ábyrgd av landinum. Áðrenn vit hava fingið tey itøkiliga uppskotið at taka støðu til. Hetta undrar ikki minst, tá vit kenna søguna hjá Føroya Fiskimannafelag og hava alstóra virðing fyrri tí, sum felagið, tess limir, nevnd og formenn hava avrikað og staðið fyrri.

Vit eiga at minnst til, at tey sum venda sær ímóti fullveldisætlanini hava eina minst líka stóra ábyrgd, sum tey sum taka undir. Tey hava eins og landsstýrissamgongan ómetaliga stóra ábyrgd av at grundgeva fyrri sínum sjónarmiðum og at koma við itøkiligum boðum uppá, hvussu tey vilja tryggja framtíðina. Og ikki minst at lýsa itøkiliga, hvørjar avleiðingar teirra ætlanir hava fyrri samfelagið og tann einstaka.

Høgni Hoydal

Finnbogi Ísakson svarar Óla Jacobsen:

Svar til Óla Jacobsen

Í Sosialinum 13. februar setti Óli Jacobsen lögtingsformanninum henda spurning:

»Heldur lögtingsformaðurin, at lögtingið í nevnda máli hevur røkt sína eftirlitsuppgávu mótevnis landsstýrinum í samsvar við stýrisskipanarlógina?»

Málið, Óli Jacobsen sipar til, er yrkisráðið hjá Lønjavningargrunninum. Lógin um at seta eitt yrkisráð við umboðum fyrri landsstýrið og feløg í vinnuni varð lýst 23. mei 1997. Hon varð sett úr gildi 11. desember 1998,

uttan at ráðið var farið at virka.

Lögtingið - tvs. hvør einstakur tingmaður - hevur skyldu til at hava eftirlit við umsitngini í hjá landsstýrinum. Tað kann hann gera við at seta rannligar ella skrivligar fyrispurningar. Er tingið ónóg við umsitngina, kann hetta fasa avleiðingur, td. við at tingið samtykkir misálit á landsstýrismannin, sum umsitur málsøk. Smb. § 23 í stýrisskipanini er hvør einstakur tingmaður frítt stillaður, tá hann tekur støðu. Hann er

bert bundin av síni samfeling.

Borgarar uttan fyrri lögtingsgátt kunna eisini fáa málið kannað við at heita á landsstýrismálannevndina um at gera hetta. Landsstýrismálannevndin kann eisini taka málið upp av sínum eitingum.

Arbeiðið hjá lögtingsformanninum er at leggja lögtingsarbeiðið til rættis og hava eftirlit við, at tingarbeiðið verður útítt sambært galdandi reglum. Lögtingsformaðurin hevur ikki serligar heimildir, men er

javntsettur við aðrar tingmenn, tá tað reður um at hava eftirlit við umsitngini hjá landsstýrinum. Formaðurin hevur ikki skyldu til - og heldur ikki hug til - at mæta um dygdina í arbeiðinum hjá hvørjum einstokum tingmanni.

Finnbogi Ísakson
lögtingsformaður

